

діяльністю державної влади і державних органів у формах безпосередньої і представницької демократії, з метою недопущення зловживання владою і порушення принципу законності; 2) фактичного забезпечення юридично закріплених основних прав і свобод людини, громадянина; 3) правової захищеності усіх суб'єктів соціального забезпечення від свавільних рішень кого б то не було; 4) єдності прав і обов'язків держави і громадян; 5) взаємної відповідальності держави і особи; 6) народовладдя; 7) рівності і рівноправності всіх громадян перед законом і державною владою або державою; 8) поваги до суб'єктивних прав і свобод громадян, юридичних осіб, держави і суспільства; додержання законів; високий рівень правової, моральної і політичної культури; 9) моральності, мистецтва добра і справедливості та ін. [5, с.38-40].

Отже, діяльність спостережних комісій у місцях позбавлення волі є надзвичайно важливою як один із механізмів громадського моніторингу дотримання законодавства установами виконання покарань та забезпечення дотримання прав засуджених. Крім того, спостережні комісії можуть мінімізувати порушення законодавства персоналом установ виконання покарань щодо недотримання норм про працю і такого поведіння з ув'язненими, що принижує їх честь та гідність.

Список використаних джерел:

1. Мінімальні стандартні правила поведінки в'язнями: прийняті 1-м Конгресом ООН з питань запобігання злочинності та поведінки з правопорушниками в м. Женеві 30.08.1955р. // [інтернет ресурс]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_212
2. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - №3-4. – Ст. 21.
3. Положення про спостережні комісії: наук.-практ. коментар / [Калашник Н. Г., Колб О. Г., Наливайко В. С. та ін.]; за заг. ред. Н. Г.Калашник, О. Г. Колба. – Луцьк : РВВ «Вежа», 2005. – 220 с.
4. Положення про спостережні комісії: затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 01.04.2004 р. № 429 // Офіційний вісник України. – 2004. - №13. – Ст. 102.
5. Правознавство : підручник / за відп. ред. О. В. Дзери. - 10-ге вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 848 с.

ЗГВАЛТУВАННЯ ОСОБИ ЧОЛОВІЧОЇ СТАТІ

Симоненко Наталія Олександрівна, здобувач кафедри кримінального права і криміналістики ННПП НАВС

Після прийняття Кримінального кодексу у 2001 році норми, присвячені відповідальності за статеві злочини, зазнали певних змін, а саме віднесення до кола потерпілих, нарівні з особами жіночої статі, осіб чоловічої статі.

Під час обговорення проекту КК України 2001 року ряд науковців, практиків відстоювали і досить переконливо обґрунтовували необхідність встановлення кримінальної відповідальності за зґвалтування особи чоловічої статі за ст.152 КК України.

Б. Свиридов, відстоюючи свою позицію, відмічає факти сексуального насильства над чоловіками з боку жінок та слушно зазначає, що чоловіки в таких випадках залишаються не захищеними [21; с. 74]. До прийняття нового Кримінального кодексу 2001 року це було дійсно так. Як зазначає практика, коли траплялися такі випадки (зґвалтування чоловіка жінкою, жінками), тоді злочин кваліфікувався як хуліганство або тілесні ушкодження різної тяжкості, хоча звичайно практика в таких випадках йшла вимушеним шляхом, за умови прогалини у кримінальному законі.

Але ж факти сексуальної агресії жінок по відношенню до чоловіків не можна заперечувати та ігнорувати, бо тоді, як істинно зазначив Б. Свиридов чоловіки незахищені, як же тоді бути з нормою Основного закону

«усі люди згідно з Конституцією України є вільні і рівні у своїй гідності та правах».

Тим більше, в періодичній літературі зафіксовані та описані випадки такого насильства. Жінки штучно збільшують форму статевого члену, а саме перев'язку вен біля кореня, фіксація до предмета подовженої форми, нав'язування статевого збудження або використання хімічних засобів, які сприяють виникненню ерекції.

Деякі вчені зазначають, що жінка може вчинити насильницький статевий акт по відношенню до чоловіка лише у групі, що жінка одна вічна-віч з чоловіком не може такого зробити. Так, Є. Пономаренко пише з цього приводу: „Про зґвалтування чоловіка можна вести мову лише як про груповий злочин з наступних причин: для вчинення насильницького статевого акту щодо чоловіка у нього має настати ерекція, тобто одна з жінок повинна його збудити; у однієї жінки не вистачить сили для застосування фізичного насильства стосовно потерпілого, а безпорадний стан останнього виключає настання ерекції” [22; с.94].

Як же тоді бути з таким хворобливим станом жіночого організму як німфоманія, при якому жінка не поступається у фізичній силі чоловікові. Німфоманія (грец. *pumpe* - наречена + *манія*) - патологічний статевий потяг у жінок, що виявляється нестримним прагненням до статевого зближення з різними партнерами. Про це відхилення писав ще Л.Г. Оршанський у 1927 році. Німфоманію професор характеризував як «сказ матки» та відмічав, що особи у такому хворобливому стані нервовопсихічного порядку здійснюють низку вчинків та злочинів, на які б вони були не здатні у здоровому стані [27; с.77-78].

О. Лохвицький зазначає, що сексуальне насильство над чоловіками з боку жінок це дуже рідкісне явище, тому відсутність у кримінальному законі норми, яка б встановлювала відповідальність за зазначені дії не має принципового значення, але з цим не можна погодитися, тому що поодинокість випадків, не дає підстави взагалі про них не згадувати у тексті кримінального закону. Нехай краще ця норма не використовується взагалі, а ніж у поодиноких випадках сексуальних нападів на чоловіків описуваного характеру – починає діяти, не ставлячи в тупик правозастосовчу практику.

Тим більше, для постраждалих від насильства ці випадки є дуже шкідливими і не тільки в аспекті шкоди здоров'ю. Сексологи зазначають, що переживання чоловіків – в деяких випадках навіть складніше проходять, ніж у жінок. Наприклад: гетеросексуальні чоловіки вважають, що втратили свою мужність, і це впливає на подальшу самооцінку та розвиває негативне ставлення до статевих відносин [24; с. 85]. Подібні акти сексуального насильства щодо чоловіків порушують їх статеву свободу або недоторканість (в залежності від віку), а значить кваліфікувати такі зґвалтування необхідно як злочини проти статевої свободи, а не як хуліганство або як тілесні ушкодження, які посягають зовсім на інший об'єкт.

Тому деякі автори, визначаючи ще одну причину, чому жінка не може бути суб'єктом зґвалтування, на мою думку, помилково вважають жінку пасивним партнером, зазначаючи: „при нормальному гетеросексуальному статевому акті статевий член чоловіка вводиться у піхву жінки, чоловік відіграє активну роль, а жінка є пасивним статевим партнером” [25; с.79]. На підтримку цієї думки відмітимо слова відомого сексолога І.І. Маврова, який, як приклад, зазначає: „поза на спині при статевому акті можлива як для жінки, так і для чоловіка; така позиція допускає активну статево роль партнера, який займає положення зверху” [26, с.2].

Отже, можна дійти висновку, що жінка може вчинити насильницький статевий акт стосовно чоловіка, і що це буде рівнозначною дією вчинення

насилъницького статевого акту чоловіком стосовно жінки. Тобто жінка може бути суб'єктом зґвалтування за ст.152 ККУ.

Список використаних джерел:

1. Свиридов Б. Кримінальна відповідальність за злочини проти статевої недоторканості особи / Б. Свиридов // Право України. – 1999. – № 5. – С. 74 – 75.
2. Пономаренко Є. Кримінально-правова оцінка злочину зґвалтування : деякі аспекти / Є. Пономаренко // Право України. – 2005. – № 5. – С. 92 – 94.
3. Жижиленко А.А., Оршанский Л.Г. Половые преступления / А.А. Жижиленко, Л.Г. – Ленинград-Москва : Издательство „Рабочий суд“, 1927. – 112 с.
4. Кримінальна сексологія / [под общей ред. проф. И.А. Бабука.] – Донецк – Киев : ПРО-ФИ – Донетчина. 2003. – 224 с.
5. Дерев'янюк І.М. Гомосексуалізм / Дерев'янюк І.М. – М. : Знання, 1991. – 64с. – (Новое в жизни, науке, технике. Сер. "Медицина"; № 9).
6. Мавров И.И. Половые болезни : Энцикл. справ / Мавров И.И. – М. : «АСТ-Пресс», 1994. – 480с.

ДО ПИТАННЯ ТЕОРІЇ СПІВУЧАСТІ

Харко Дмитро Михайлович, аспірант Волинського національного університету імені Лесі Українки

Одним із важливих завдань правової держави є удосконалення протидії злочинності. Особливу увагу слід звернути на забезпечення ефективної протидії злочинам, яким властивий підвищений ступінь суспільної небезпечності. До таких відносяться злочини, що вчинюються у співучасті. Підвищена суспільна небезпечність цих злочинів викликана, у першу чергу, складністю їх розслідування, а також можливістю застосування співучасниками більш ефективних способів підготовки, вчинення, приховування суспільно небезпечних діянь. Як правило, співучасть супроводжується заподіянням тяжкої чи особливо тяжкої шкоди охоронюваному кримінальним законом порядку суспільних відносинам або ж створює можливість заподіяння такої шкоди. Злочинці при цьому діють більш зухвало й рішуче, у них з'являється ілюзія безкарності, ілюзія уникнення відповідальності.

Не дивлячись на значну кількість наукових досліджень, присвячених проблематиці інституту співучасті, ряд питань залишаються відкритими. Одним із них є розбіжності у розумінні науковцями правової природи співучасті, що, в свою чергу, викликає труднощі із визначенням ролі виконавця (співвиконавця) у вчиненні злочину у співучасті. Опосередковано питання ролі виконавця злочину викликає дискусію щодо визначення підстав відповідальності співучасників злочину, яка сьогодні має значний інтерес науковців як в Україні, так і за її межами.

В теорії вітчизняного кримінального права існують дві основних точки зору на сутність співучасті. Однією з них є так звана концепція акцесорної природи співучасті (від лат. «accessorium» – несамостійний). Деякі науковці також називають її «класичною теорією співучасті». Основною тезою зазначеної концепції є визнання того факту, що виконавець при вчиненні злочину у співучасті є головною, центральною фігурою. Діяльність інших співучасників в такому випадку є факультативною, такою, що не має самостійного значення.

Альтернативною концепції акцесорної природи співучасті є концепція, за якою співучасть слід розглядати як самостійну форму злочинної діяльності. Як приклад, можна привести позицію В.А. Григор'єва. На його думку, «хоча злочинний намір всіх співучасників втілюється виконавцем, всі вони повинні нести самостійну відповідальність, тому що діяльність кожного співучасника має самостійне значення» [1, с. 48]. Така думка цілком узгоджується з позицією А.Ф. Зелінського, який вважав: «...кожен співучасник відповідає за вчинені ним діяння, що містять склад злочину. Їх